

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ

ЧИТАЦЬКІ ДИНАСТІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ

Аналітична довідка за результатами локального дослідження

Київ — 2017

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ

ЧИТАЦЬКІ ДИНАСТІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ

Аналітична довідка за результатами локального дослідження

УДК 02:001
Ч-69

Відповідальна за випуск А.І. Гордієнко.
Укладач Н.М. Школа.
Науковий редактор Т.М. Турбаніст.
Літературний редактор В.Я. Полисаєва.

Читацькі династії Національної бібліотеки України для дітей :
аналіт. довідка за результатами локал. дослідж. / Нац. б-ка України для
дітей ; уклад. Н. М. Школа. – Київ, 2017. – 16 с.

У довідці узагальнено матеріал локального дослідження, яке було проведене з метою виявлення читацьких династій Національної бібліотеки України для дітей, визначення рівня значущості книжки та бібліотеки у житті дітей і батьків, присвячене 50-річчю заснування бібліотеки.

© Національна бібліотека України для дітей

Національна бібліотека України для дітей цього року святкує свій 50-річний ювілей. За 50 років читачами бібліотеки стало не одне покоління юних громадян країни. Сьогодні вони вже дорослі і приводять до бібліотеки своїх дітей, більш старше покоління – своїх онуків. Традиції продовжуються.

Мотивацією дослідження було виявити не тільки читацькі династії бібліотеки, а й рівень ставлення в сім'ї до читання, знання батьків про дитячу літературу і сучасну книжку зокрема, про роботу бібліотеки, якої допомоги потребують родини у питаннях виховання дітей, організації дитячого читання тощо.

Мета дослідження: виявлення читацьких династій бібліотеки, визначення рівня значущості книжки та бібліотеки в житті батьків та дітей, а також прищепити юному поколінню любов до книги та читання та залучити до участі у ювілейних заходах.

Завдання дослідження – визначити рівень обізнаності батьків з читацькими уподобаннями дітей, роль сім'ї у вихованні читацької компетентності дітей, можливості бібліотеки щодо задоволення їхніх потреб у читанні, готовність батьків спільно з бібліотекою формувати культуру читання дітей.

Об'єктами соціологічного дослідження стали батьки та читачі – діти віком від 6-ти до 15 років. Відповідно до програми дослідницька робота проводилась методом анкетування. Респондентам – дітям було запропоновано заповнити «Анкету школяра», батькам – «Анкету батьків» (додаток №1 та №2).

Опитування проводилося як під час масових заходів, так і під час індивідуального відвідування бібліотеки членами родини.

Національна бібліотека України для дітей ось уже 50 років поспіль позиціонує себе не тільки як заклад, що комплектує, зберігає та використовує літературу, а і як центр культурно-інформаційного простору. Це простір для спілкування і всебічного розвитку – комфортний, креативний, цікавий як для дітей, так і для дорослих.

Згідно з Конституцією України та Законом України «Про охорону дитинства» батьки зобов'язані створювати належні умови для розвитку природних нахилів своїх дітей, зміцнення їхнього здоров'я, здобуття освіти тощо. Батьки, як основні вихователі дитини, мають вирішальний вплив на пробудження у неї допитливості та інтересу до знань. Бібліотека, в свою чергу, разом із батьками стимулює у дітей інтерес до читан-

ня, допомагає розвитку їхніх творчих здібностей, розвиває в дітях звичку до серйозного, систематичного читання, визначає шляхи взаємодії, форми та методи роботи з батьками та дітьми. Бібліотека стає місцем інтелектуального спілкування людей різних поколінь і спроможна задовольнити найрізноманітніші інформаційні потреби своїх користувачів.

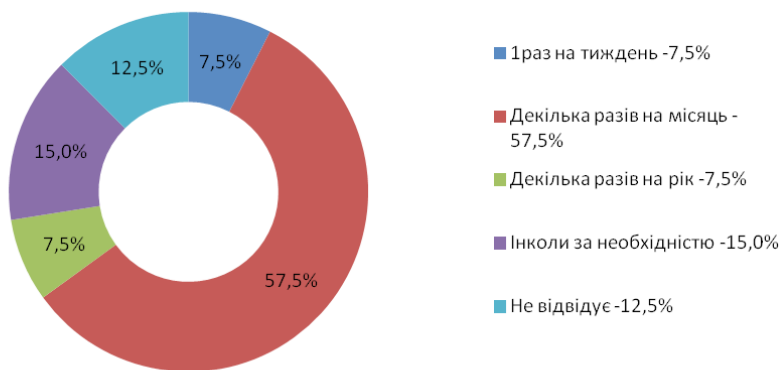
За 50 років діяльності бібліотеки виросло не одне покоління читачів, у кожного з яких були власні читацькі смаки, уподобання, улюблені книжки.

Як показують багаторічні спостереження, попередні покоління читачів бібліотеки (70-80 роки) були більш самостійніші у відвідуванні бібліотеки та у виборі літератури для читання. Сучасні читачі – діти дошкільного та молодшого віку відвідують бібліотеку переважно з дорослими – вчителем, татом чи мамою, бабусею чи дідусем, нянею чи гувернанткою.

Діти середнього та старшого шкільного віку відвідують бібліотеку індивідуально, з однокласниками чи з друзями. Респонденти – батьки вказали, що 57,5% їхніх дітей відвідують бібліотеку декілька разів на місяць, а 7,5% – щотижня (див. діаграму 1).

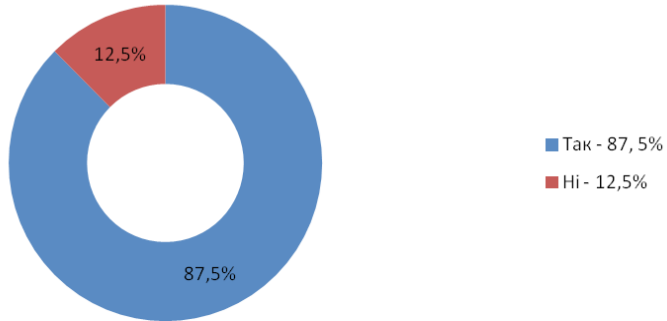
Діаграма 1

Дитина відвідує бібліотеку

Роль сім'ї у вихованні дитини надзвичайно велика. А однією із основних функцій бібліотеки теж є виховання дитини. Тому бібліотека у цьому важливому процесі є її перший помічник. Про те, чи це дійсно так – підтверджує діаграма.

Чи допомагає бібліотека у вихованні Вашої дитини?

Крім того респонденти – батьки засвідчили, що бібліотека не тільки допомагає їм у вихованні дітей (87,5%), а й приваблює наявністю великої кількості книжок (75,0%), оперативністю та якістю обслуговування (47,5%), святковістю і комфортністю (40,0%), можливістю розкрити здібності й таланти дитини (45,0%), послугою безкоштовного отримання інформації з мережі Інтернет (10,0%).

Більшість опитаних батьків вважають, що читання необхідне і важливе для дитини і наголошують, що завдяки читанню розширюється світогляд дитини; читання сприяє її інтелектуальному розвитку, розвиває уявлення, мислення, пам'ять; від читання залежить грамотність, духовний розвиток дитини; читання розширює словниковий запас, розвиває фантазію, допомагає краще пізнати світ. Від читання художньої літератури дитина отримує велике задоволення, яке є корисним і тим, що допомагає їй наслідувати поведінку позитивних літературних героїв.

У бібліотеці діти отримують першу уяву про необхідність книжкового світу, вчаться читацькій культурі, цікаво і корисно проводять свій вільний час. А батьки, присутні на масових заходах, бачать як розвивається їхня дитина, яку літературу треба їй ще прочитати, знайомляться з новинками дитячої літератури. НБУ для дітей разом із сім'єю, школою стає осередком процесу виховання дитини.

Інтерес до читання значною мірою залежить від ставлення до книжки в сім'ї. Родина, в якій багато читають має великий вплив на формування інтересу до читання у дітей. Якщо в родині з повагою ставляться до книж-

ки, водночас таке ставлення виробляється і в дитини. Є сім'ї, в яких стало доброю традицією зберігати улюблені дитячі книжки. Їх читали бабуся, дідусь, мама, тато, а зараз їх із задоволенням читає наймолодше покоління. Така сімейна традиція не тільки виховує дбайливе ставлення до книжки, а й доповнюється почуттями любові і поваги до найближчих людей. Для підтримки такої доброї традиції бібліотека організовує постійно діючі книжкові виставки: «50 за 50» – улюблені книжки п'яти поколінь читачів бібліотеки», «Експрес з минулого», «Книжки – ровесниці бібліотеки», «Ювілейна книжкова планета», «Книжкові знахідки» та ін. На них були представлені книжки, які були найпопулярнішими у різні періоди і які залюбки читали в дитинстві батьки, бабуся чи дідусь сучасних читачів.

На жаль, деякі батьки стверджують, що не мають достатньо знань з педагогіки, психології, культури читання, дитячої літератури, внаслідок чого не можуть цілеспрямовано та ефективно впливати на процес читання своїх дітей. У такій ситуації на допомогу родині приходять бібліотека, яка залучає дітей до бібліотеки, виховує у них потребу в систематичному читанні, проведенні змістовного дозвілля, дає поради батькам щодо дитячого читання. З цими завданнями досить успішно справляється психологічна служба бібліотеки, яка не тільки надає відповідну психологічну допомогу батькам і їхнім дітям, а й залучає найменших відвідувачів до книжки і читання. Респонденти – батьки вказали, якими послугами найчастіше користуються їхні діти (див. діаграму 3).

Діаграма 3

Послуги, якими користуються діти

Кількість відповідей у сумі може давати більшу цифру ніж кількість анкет, однак відсоток вираховується до кількості анкет.

Співпраця родини і бібліотеки стає дедалі актуальнішою. Осмислюючи необхідність співробітництва із сім'ями, залучення батьків до процесу організації дитячого читання, НБУ для дітей всі ці роки проводила різноманітні заходи з популяризації кращих книжок вітчизняної і світової дитячої літератури. Значна кількість їх була проведена в 50-річний ювілей. Зокрема, цікаво і креативно пройшли загальнобібліотечні заходи: сімейне свято «Ювілей у країні прочитаних книжок», модний книжковий показ «Зустрічаємось з книжками-прикрашаємось думками». А заключним заходом був бібліотечний раут «Читацькі династії. Побачення у часі». На свято завітали читачі різних років, читацькі династії у двох і навіть трьох поколіннях, які були читачами бібліотеки у 80-х – 90-х роках, а зараз приводять до бібліотеки своїх дітей.

У кожного покоління наших читачів свої взаємини з книжкою та читанням. Значна частина батьків намагається впливати на літературний розвиток своїх дітей. Діти нинішнього покоління надають перевагу популярним жанрам сучасної літератури, зокрема творам українських письменників. Більшість читачів самі вибирають книжку для читання, але є й такі, які прислуховуються до батьків і читають те саме, що й старше покоління в дитинстві. У багатьох сім'ях саме батьки стають першими наставниками дитячого читання. Але, на жаль, більшість із них мало знають про сучасний стан дитячої літератури. Це іноді призводить до того, що батьки рекомендують дітям ті книжки, які самі читали в дитинстві, не розуміючи того, що сьогодні з'явилося нове покоління дитячих письменників, здатних своїми творами коректно дати відповіді на ті проблеми, які хвилюють сучасних дітей.

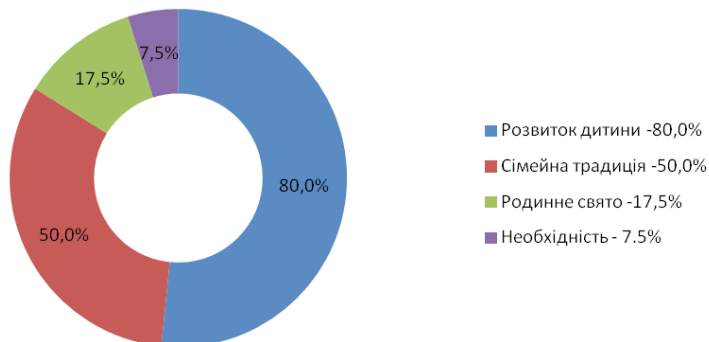
Тож респонденти – батьки із задоволенням назвали найулюбленіші книжки свого дитинства: «Пригоди Цибуліно» Дж. Родарі, «Тимур і його команда» А. Гайдара, «Молочний зуб дракона Тишки» А. Потапової, «Вершник без голови» М. Ріда, «Майстер та Маргарита» М. Булгакова, українські народні казки «Кирило Кожум'яка», «Котигорошко», «Летючий корабель», а ще: «Тореадори з Васюківки» В. Нестайка, «Острів скарбів» Р. Стівенсона, «Волшебник изумрудного города» О. Волкова, «Пеппі Довгапанчоха» А. Ліндгрена, «Дівчинка з Землі» К. Буличова, «Принцеса на горошині» Г.К. Андерсена, «Пригоди Тома Соєра» М. Твена, «Золотий ключик, або Пригоди Буратіно» О. Толстого, «Діти капітана Гранта» Ж. Верна та ін.

Більшість батьків залюбки читають дітям вголос та обговорюють прочитане. Досить часто батьки звертаються за порадою щодо тієї чи іншої книжки до бібліотекарів.

Відвідування НБУ для дітей стало для них сімейною традицією (50,0%) і родинним святом (17,5%), 7,5% респондентів вказали, що відвідують бібліотеку тільки за необхідністю (див. діаграму 4).

Діаграма 4

Відвідування НБУ для дітей

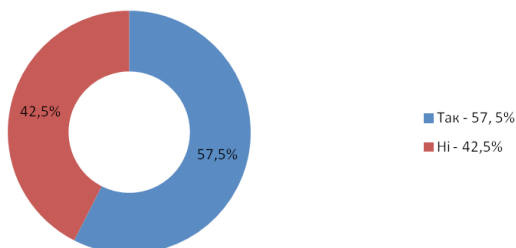

Кількість відповідей у сумі може давати більшу цифру ніж кількість анкет, однак відсоток вираховується до кількості анкет.

Результати дослідження засвідчили, що 57,5% респондентів – батьків відносять свою родину до династії читачів НБУ для дітей. (див. діаграму 5). Тобто вони самі (тато чи мама) були, а тепер і їхні діти є читачами бібліотеки. Родини, які взяли участь в анкетуванні, є активними користувачами бібліотеки. І саме батьки зацікавлені в тому, щоб їхні діти багато читали, вони розуміють, що читання не лише допомагає дитині засвоїти інформацію, необхідну в повсякденному житті, а й сприяє розвитку читацьких інтересів, показує зв'язок якості читання з якістю навчання у школі.

Діаграма 5

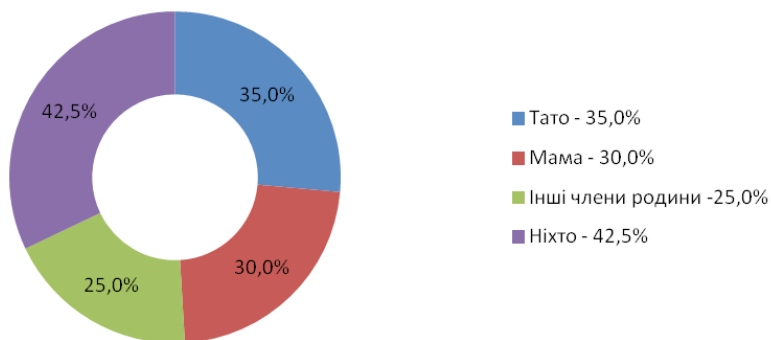
Чи відносите Ви свою родину до династії читачів НБУ для дітей?

Респонденти – батьки вказали, хто із династії був читачем бібліотеки (див. діаграму 6).

Діаграма 6

Хто із членів родини був читачем бібліотеки

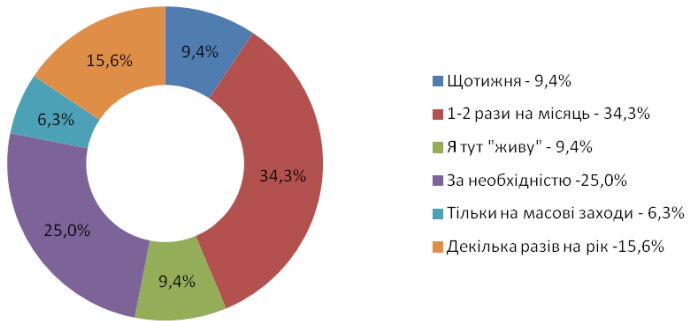
Кількість відповідей у сумі може давати більшу цифру ніж кількість анкет, однак відсоток вираховується до кількості анкет.

Згідно з програмою дослідження користувачі-діти взяли участь в анкетуванні (див. додаток 2). Діти віком від 6-9 років складають 28,1%, від 10-12 років – 62,5%, від 13-15 років – 9,4%. Вони підтверджують (65,5%), що їхню сім'ю можна віднести до династії користувачів НБУ для дітей, адже читачами у свій час були їхні тато (18,7%) чи мама (46,5%). Бібліотека приваблює їх наявністю великої кількості книжок (72,0%), святковістю та комфортністю (25,0%), можливістю розкрити свої здібності й таланти (15,6%). І тут їхні уподобання співпадають із уподобаннями респондентів-батьків. Бібліотека є незаперечним авторитетом для них самих (87,5%), їхніх батьків (34,3%) та друзів (21,8%).

Вони заявили, що беруть участь у роботі гуртків та студій, є активними учасниками масових заходів. На запитання «Як часто ти відвідуєш бібліотеку?» отримано відповіді: «Щотижня» (9,4%), «1-2 рази на місяць» (34,3%), «Я тут «живу» (9,4%), «Деякі рази на рік» (15,6%), «Тільки на масові заходи» (6,3%). Називали респонденти і великий відсоток відвідування бібліотеки за необхідністю (25,0%), на що слід звернути увагу бібліотекарів при індивідуальній роботі з користувачами (див. діаграму 7).

Діаграма 7

Відвідування бібліотеки дітьми

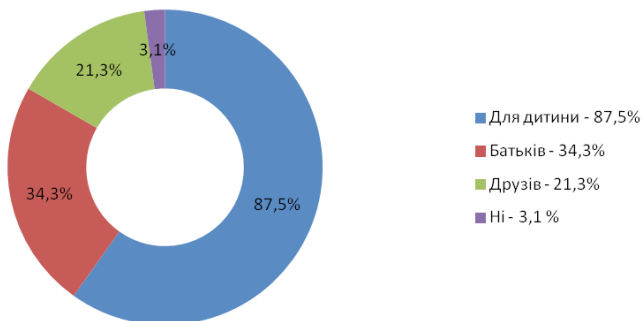
Найчастіше бібліотеку читачі-діти відвідують з метою: отримання книг на абонементі (65,6%); читання літератури в читальному залі (28,1%); отримання довідково-бібліографічної допомоги з пошуку джерел інформації (15,6%); участі у роботі гуртків та театральних студій (9,3%); отримання консультативної допомоги психолога (3,1%); участі у масових заходах (18,7%); доступу до мережі Інтернет (6,2%).

Порівняння відповідей дітей і батьків показує, що діти розповідають батькам з якою метою вони відвідують бібліотеку, бо незалежні відповіді респондентів на дане запитання – майже ідентичні у відсотковому відношенні вибраних варіантів відповідей батьків і дітей.

Бібліотека викликає у відвідувачів повагу і є для них авторитетом (див. діаграму 8).

Діаграма 8

Бібліотека є авторитетом:

Кількість відповідей у сумі може давати більшу цифру ніж кількість анкет, однак відсоток вираховується до кількості анкет.

Проведене дослідження підтвердило, що за 50 років діяльності бібліотеки сформувалися сімейні династії користувачів, що люблять і цінують бібліотеку і книжку і які передають свою любов наступним поколінням. Бібліотека завжди була для кожного покоління користувачів своєрідним дивом.

Серед найяскравіших вражень свого дитинства від бібліотеки батьки називають велику кількість літератури, перегляди мультфільмів, прослуховування музики, роботу гуртків та клубів, цікаві заходи в актовій залі. Згадували представники старшого покоління найпопулярніші книжки за якими треба було стояти в черзі, щоб їх прочитати, улюблених письменників з якими вони мали можливість зустрічатися і задати найнесподіваніші запитання і навіть отримати автограф на згадку. Залишилися у пам'яті колишніх користувачів і казкова краса споруди та її інтер'єру, а також приємні працівники, які їх обслуговували в бібліотеці. А наразі бібліотека ще більше вражає. Її діяльність стає змістовнішою і цікавішою. Заходи, які проводить бібліотека, не можуть залишити байдужими нікого. Тому батьки із задоволенням беруть участь у родинних заходах бібліотеки і своїм прикладом спонукають дітей до діяльності і читання.

Опитування показало, що представники читацьких династій (і батьки і діти) цінують бібліотеку, відвідують її не тільки для того щоб підібрати книжки для читання, а для проведення активного дозвілля. В ході анкетування вони залишали свої координати, щоб їх залучали до загальнобібліотечних заходів не тільки як відвідувачів, а й як учасників дійства.

Дослідження підтвердило, що книжка і бібліотека мають велике значення у житті родини, тут люблять книжку і вважають її основним джерелом знань, віддаючи перевагу саме їй, а не іншим джерелам отримання інформації.

Тож, є надія, що нове покоління читачів, коли самі стануть батьками, будуть також заохочувати своїх дітей до читання, до бібліотеки, таким чином династії читачів НБУ для дітей будуть продовжуватися. Отже поєднання зусиль родини, школи та бібліотеки дає помітні результати. Бібліотека, задовольнивши найрізноманітніші інформаційні потреби своїх користувачів, зуміла за 50 років згуртувати у своїх стінах не одне покоління читачів.

Бібліотечним працівникам слід продовжувати залучати читацькі династії до участі у роботі бібліотеки, до організації читання дітей; заохочувати їх до обміну досвідом сімейного виховання, розповідати про родині традиції, цінності, успіхи у вихованні дітей, а також різними формами бібліотечної роботи спрямовувати зусилля на підвищення їх літературної і бібліотечно-бібліографічної грамотності.

Доцільно організовувати книжкові виставки, де будуть представлені улюблені книжки декількох поколінь однієї читацької династії, змагання читацьких династій, де зможуть показати свої знання і батьки і діти. Ефективними можуть бути індивідуальні запрошення батьків до бібліотеки для ознайомлення з новими надходженнями, до участі у роботі гуртків, літературних об'єднань, театральних студій, майстер-класів тощо. Цікавими і популярними серед сімей стануть літературні квести, бібліопікніки тощо. Слід продовжити також пошук та залучення до бібліотеки нових читацьких династій.

Читання має стати і для батьків, і для дитини не випадковою розвагою, не однією із форм здобуття знань, а справжнім святом, великою радістю. Гарна книжка в руках батьків і їхніх дітей – це добрий знак того, що в сім'ї буде панувати духовна єдність та читацька атмосфера і важливо не втратити цей зв'язок родини і книжки, а посилити, щоб читання стало улюбленою сімейною справою. Тільки спільна наполеглива робота бібліотеки, школи та сім'ї з просування дитячого читання дадуть змогу закласти в юних душах зернятка добра, любові, щоб через певний період вони рясно проросли духовністю, інтелектом та загальнолюдськими цінностями.

АНКЕТА БАТЬКІВ «Читацькі династії НБУ для дітей»

Шановні батьки!

Національна бібліотека України для дітей запрошує Вас взяти участь в дослідженні з нагоди 50 - річчя заснування бібліотеки і відповісти на запитання анкети. (Ваш вибір відповіді позначте).

1. Хто із членів Вашої сім'ї є користувачем НБУ для дітей?

дитина мама тато інші члени сім'ї
ніхто відвідуємо вперше

2. Як часто Ваша дитина відвідує бібліотеку?

раз на тиждень декілька разів на місяць
декілька разів на рік інколи за необхідністю
не відвідує

3. Якими формами бібліотечно-інформаційних послуг Ваша дитина користується найчастіше?

отримання книг на абонементі
читання літератури в читальному залі
довідково-бібліографічна допомога з пошуку джерел інформації
участь у роботі гуртків, театральних студій
консультативна допомога психолога
відвідування масових заходів використання Інтернет-послуг

4. Чи допомагає бібліотека у вихованні Вашої дитини?

так ні

5. Чим Вас приваблює бібліотека?

наявністю великої кількості книжок
оперативністю та якістю обслуговування
можливістю безкоштовного отримання інформації з мережі Інтернет
святковістю і комфортністю
можливістю розкрити здібності й таланти дитини
нічим
інше _____

6. Яка прочитана Вами книжка в дитинстві, залишилась в пам'яті на все життя?

(назвіть) _____

7. Для Вас відвідування НБУ для дітей це:

сімейна традиція родинне свято
розвиток дитини необхідність
інше(допишіть) _____

8. Чи можете Ви віднести свою родину до династії читачів НБУ для дітей?

так ні

9. Якщо «так», то хто із членів Вашої родини був користувачем бібліотеки (напишіть)

(по можливості напишіть контактний тел.) _____

10. Повідомте, будь ласка, дані про себе:

мама тато бабуся дідусь
інший член родини

Дякуємо за відповіді!

АНКЕТА ШКОЛЯРА «Читацькі династії НБУ для дітей»

Шановний користувачу!

Національна бібліотека України для дітей запрошує тебе взяти участь у дослідженні з нагоди 50-річчя заснування бібліотеки та відповіді на запитання:

1. Як часто ти відвідуєш бібліотеку?

щотижня 1-2 рази на місяць я тут «живу»
декілька разів на рік за необхідністю
тільки на масові заходи

2. Якими формами бібліотечно-інформаційних послуг ти користуєшся найчастіше?

отримання книг на абонементі
читання літератури в читальному залі
допомога з пошуку джерел інформації
участь у роботі гуртків, театральних студій та ін.
консультативна допомога психолога
відвідування масових заходів
використання Інтернет-послуг

3. Чим тебе приваблює бібліотека?

наявністю великої кількості книжок
безкоштовним отриманням інформації з мережі Інтернет
оперативністю та якістю обслуговування
святковістю і комфортністю
можливістю розкрити свої здібності і таланти нічим

4. Чи є бібліотека авторитетом:

для тебе твоїх друзів
батьків ні

5. Хто з твоєї родини у дитинстві був читачем НБУ для дітей ?

мама тато дідусь бабуся

6. Вкажи, будь ласка, свій вік:

6-9 років 10-12 років
13-15 років 16-18 років

Дякуємо за відповіді!

ЧИТАЦЬКІ ДИНАСТІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ :
аналітична довідка за результатами локального дослідження.

Відповідальна за випуск А.І. Гордієнко.

Укладач Н.М. Школа.

Літературний редактор В.Я. Полисаєва.

Комп'ютерна верстка Н.В. Ярчак.

Підписано до друку 29.12.2017 р.

Зам. № 23. Наклад 35 прим.

Видавець та виготовлювач

НБУ для дітей

вул. Януша Корчака (Баумана), 60,

м. Київ, 03190

Тел/факс. 400-65-87, тел. 400-05-01, 400-70-91

<http://www.chl.kiev.ua>

mail: library@chl.kiev.ua

Україна, 03190, м. Київ, вул. Я. Корчака, 60
тел./факс (044) 400-65-87, тел.: (044) 400-05-01, 400-70-91
<http://www.chl.kiev.ua>
e-mail: library@chl.kiev.ua

